

3.7 Separatismus a nacionalismus v umělecké tvorbě

D. Hána, L. Pavelková

Klíčové pojmy: separatismus, nacionalismus, výtvarné umění, konflikty

Vzdělávací cíl: procvičovat dovednost žáků analyzovat vizuální materiál a na základě indicií určit, jakého tématu/místa/regionu se týkají, rozvíjet schopnost identifikovat politické symboly (v tomto případě ve výtvarném umění)

Potřebný čas: 45 minut

Podkladový materiál: fotografie a karikatury (příloha 18), možno obměnit podle aktuálního záměru učitele – například vybrat jen obrázky týkající se Evropy

Struktura a organizace hodiny:

Mnoho společenských témat se odráží i v umělecké tvorbě – ve výtvarném umění, hudbě či literatuře. Pro žáky může být práce s takovými typy podkladů zdrojem motivace se o určité téma zajímat. V této aktivitě je využito výtvarné umění, včetně graffiti, které může být mnohým žákům blízké – ať už proto, že se jim líbí (či ho dokonce tvoří), nebo prostě proto, že ho vidí po cestě do školy.

Při realizaci lekce tohoto typu může učitel zeměpisu spolupracovat s učitelem výtvarné výchovy a využít tak dostupný čas efektivněji.

Učitel promítne slide se všemi fotkami z přílohy (příloha 18).

▶ Zeptá se žáků na to, co fotky spojuje a o čem si myslí, že bude následující hodina. Žáci mají zhruba pět minut na to, aby fotografie okomentovali a vyjádřili tak svůj názor. Žáci pravděpodobně dojdou k tomu, že na snímcích (nebo některých z nich) rozpoznávají nějaký konflikt, odboj. To jim také poslouží jako výchozí informace pro samotnou aktivitu.

Poté učitel žáky rozdělí do skupin.

▶ Skupin je tolik, kolik je snímků – v našem případě tedy sedm. Každá skupina dostane jeden snímek bez dalších informací. Úkolem žáků je snímek rozebrat a určit, o jaký region či stát se jedná, měli by si také všimnout případně dalších detailů. Na tuto část mají žáci 10 minut.

▶ Následně každá skupina představí ostatním svůj obrázek (ideální je zároveň promítnutí na projektoru, aby ho všichni žáci dobře viděli). Řekne, jakého území se týká a vysvětlí, jak k tomu závěru došli. Ostatní žáci mají možnost obrázek také komentovat, případně pokládat otázky. Tato část trvá zhruba 10 minut (podle přesného počtu skupin).

Poté učitel projde jednotlivé území/konflikty, které se na obrázcích objevují (ideálně s použitím prezentace, kde může snadno přidat další obrázky, mapy atd. – záleží ale na stylu učitele).

▶ U každého území učitel vždy začne tím, že žáky vyzve, aby řekli, co o situaci ve státě/regionu vědí – zpětně jim k tomu mohou pomoci obrázky, které diskutovali ve skupinách. Po brainstormingu žáků pak učitel vždy situaci shrne a vysvětlí hlavní problémy a otázky – nejlépe je opět vztahovat k obrázkům z diskuze, případně přidat další podobné obrázky a žákům je ukázat. Tímto propojením s vizuálním materiálem

bude pro žáky snazší si situaci v regionech/státech zapamatovat. Zároveň se učí o těchto vizuálních materiálech kriticky uvažovat a interpretovat je na základě svých znalostí. Tato shrnující část by měla trvat zhruba deset minut. Detailnější informace k jednotlivým územím mohou žáci dostat za domácí úkol (například napsat krátkou esej, připravit referát, prezentaci).

▶ Plán lekce je určen pro žáky, u kterých již lze nějakou znalost tématu předpokládat. Pokud učitel tuto znalost nečeká, může žákům ke snímkům v zadání aktivity přidat informace – např. název státu/regionu, kterého se týkají.

Na závěr dostanou žáci prostor pro sebereflexi práce s obrázky i vlastního poznání.

▶ Mohou být položeny například tyto otázky: 1) Jak se vám pracovalo se snímky? Byly pro vás srozumitelné? Bylo pro vás snadné najít odpovědi? 2) Znáte situaci v daných státech a regionech? Co pro vás bylo nové? Překvapilo vás něco?